

6. Мергут О.О. Підготовка майбутніх менеджерів освіти до вирішення питань підвищення іміджу навчального закладу засобами Паблік Рілейшнз // Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови української національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку: матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції (11 жовтня 2007р.). – Хмельницький: ХГПА, 2007. – С.201 – 204.
7. Митник О. Імідж сучасного закладу освіти // Директор школи. – 2001. – №3. – січень. – С.1, 11-12.
8. <http://www.npravlenie.ru> – рекламная полиграфия.

Анотація
О.А.Мергут

Главные аспекты подготовки будущих дизайнеров к использованию разновидностей печатной рекламы в процессе формирования положительного имиджа организации

В этой статье рассматриваются главные моменты подготовки будущих дизайнеров графического дизайна к использованию в будущей профессиональной деятельности знаний и практических навыков при применении различных видов печатной рекламы в процессе формирования положительного имиджа организации. Значительное внимание при этом уделяется усваиванию теоретических знаний о разновидностях рекламы и составляющих фирменного стиля.

Ключевые слова: печатная реклама, фирменный стиль, имидж организации, рекламная продукция.

Summary
O.O.Mergut

The Main Aspects in Training Future Designers for Applying Different Kinds of Printed Advertisements While Forming Positive Image of the Organization.

This article covers the main questions concerning future designers training of graphic design for applying knowledge and skills in future professional activity using different kinds of printed advertising while forming positive image of the organization. Much attention is paid to absorbing theoretical knowledge about different kinds of advertisements and components of the brand style..

Key-words: printed advertisements, brand style, image of organization, advertising.

Дата надходження статті

„20” березня 2008 р.

УДК 316.6 + 378.14 + 811.111 (045)

Л.М.ОГОРОДНИК,
викладач
(м.Хмельницький)

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У даній статті викладено суть, структуру та основи формування комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів на заняттях з англійської мови. Розкрито історію досліджуваної проблеми та фактори, які впливають на ефективність процесу формування комунікативної компетенції студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: комунікативна компетенція, спілкування, студенти, вищий навчальний заклад, заняття з англійської мови.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Інтеграція України до європейської спільноти, приєднання вітчизняної системи вищої освіти до Болонської декларації, орієнтація на загальноєвропейські рекомендації та вимоги з мовної освіти передбачають реформування вищої школи, модернізацію методів навчання, які використовуються у процесі викладання англійської мови. Зміст курсу англійської мови в сучасних умовах необхідно визначати на основі комунікативно-діяльнісного підходу, який передбачає формування комунікативної компетенції студентів та їх активну участь у навчальному процесі з мови, де особливого значення набувають саме мовленнєві вміння, що належать до різних видів мовленнєвої діяльності – слухання, говоріння, читання й письма.

Тому постає актуальною проблема формування комунікативної компетенції слухачів на заняттях з англійської мови у вищих навчальних закладах.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Інтенсивні дослідження проблеми формування комунікативної компетенції розпочалися з 1972 року. Науці відомі результати роботи таких науковців та дослідників як: Д.Хаймза, М.Хаділея, Д.Вілкінза, М.Фіноккіаро, Л.Бахмана, М.Халідея, Р.Кліффорда Т.Вольфовської, О.Петрашук, М.Вяютунева та інших.

Формулювання цілей статті... Метою статті є розкриття суті, структури, процесу формування комунікативної компетенції слухачів вищих навчальних закладів у процесі навчання англійської мови.

Виклад основного матеріалу... Одним із першочергових завдань викладання англійської мови у вищому навчальному закладі є пошук шляхів формування та підвищення комунікативної компетенції слухачів. У центрі уваги при цьому є мовна комунікація, функціональні властивості мови і мислення в їх нерозривній єдності. Мова – це інструмент комунікації. Такий підхід до навчання англійської мови у вищому навчальному закладі є актуальним у зв'язку з розширенням міжнародних контактів, тому що при цьому мова є не тільки засобом спілкування, а й засобом інтеграції у мовний колектив. При комунікативному підході навчання англійської мови, під час формування комунікативної компетенції, у центрі процесу навчання перебуває конкретна мовна особистість з її мовно-розумовою діяльністю, комунікативними намірами, а мовна комунікативна діяльність є предметом розвитку у процесі навчання англійської мови.

Поняття комунікативної компетенції ввійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д.Хаймзу [13]. Теорія комунікативної компетенції Д.Хаймза спрямована на визначення того, що має знати мовець, аби бути компетентним у спілкуванні. На наш погляд, важливим чинником у ній є те, що наголошується на необхідності у навчанні мови зосереджуватися на комунікативних вміннях більше, ніж на знаннях граматичних структур. Саме з 70-х років і розпочалися інтенсивні дослідження проблеми комунікативної компетенції як результат осмислення соціальної функції мови й комунікативного спрямування мовленнєвої діяльності людини. У науковій психолінгвістичній та методичній літературі існують різні підходи до визначення комунікативної компетенції. Отже, зупинимось на них детальніше. На початку 70-х років комунікативна компетенція тлумачилась як вміння застосовувати мову, мовні знання в різних соціально детермінованих ситуаціях [10]. Так, М.Халідей розглядав комунікативну компетенцію як функціональну основу використання мови, тобто у відповідності до певних функцій. Досліджуючи проблему навчання дітей іноземної мови, він описав сім основних функцій комунікативної компетенції: інструментальну, регулятивну, інтерактивну, персональну, евристичну, репрезентативну та функцію уяви [12]. Н.Гез під вербально-комунікативною компетенцією розуміє здатність враховувати у мовленнєвому спілкуванні контекстуальну доречність і вживаність мовних одиниць для реалізації когнітивної та комунікативної функцій [6, 17-24]. М.Фінокіаро тлумачить комунікативну компетенцію як здатність людини розуміти та відтворювати іноземну мову не тільки вірно, а й відповідно до соціолінгвістичної ситуації реального життя [11].

У сучасних дослідженнях пропонується різне тлумачення поняття комунікативної компетенції: в одних — це рівень сформованості міжособистісного досвіду, необхідного індивіду, щоб у межах власних здібностей та соціального статусу успішно функціонувати у певному суспільстві (Т.О.Вольфовська); в інших — це спроможність людини здійснювати спілкування як складну багатокomпонентну динамічну цілісну мовленнєву діяльність, на характер якої можуть впливати різноманітні фактори (О.П.Петрашук); або як здатність координувати взаємодію окремих її компонентів задля забезпечення ефективності комунікації (В.М.Топалова) [11].

Результати ознайомлення з науковою літературою та аналіз вище наведених і багатьох інших визначень комунікативної компетенції дозволив нам сформулювати власне розуміння цього поняття стосовно володіння іноземною мовою. Комунікативну компетенцію ми визначаємо як здатність людини розуміти та відтворювати іноземну мову не тільки на рівні фонологічних, лексико-граматичних і країнознавчих знань та мовленнєвих умінь, а й відповідно до різноманітних цілей та специфіки ситуації спілкування. З цих позицій, для мовленнєвого спілкування недостатньо лише знати систему мови на всіх її рівнях, володіти правилами породження речень, сконструйованих відповідно до граматичних норм, але й необхідно, крім того, адекватно завданням і ситуації спілкування здійснювати свій вплив на співрозмовника і відповідно до цього вживати мовленнєві висловлювання. А відтак комунікативну компетенцію ми розглядаємо як індивідуальну динамічну категорію, в якій відбивається єдність мови і мовлення.

Визначимо структуру комунікативної компетентності. Якщо спиратися на прийняту у соціальній психології структуру спілкування, що включає перцептивний, комунікативний й інтерактивний аспекти [1], то комунікативну компетенцію можна розглядати як складову спілкування. І в даному випадку вона матиме такі складові:

- орієнтованість у різноманітних ситуаціях спілкування, яка заснована на знаннях і життєвому досвіді індивіда [2];
- спроможність ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній видозміні психічних станів, міжособистісних відносин і умов соціального середовища [2];
- адекватна орієнтація людини в самій собі – власному психологічному потенціалі, потенціалі співрозмовника, у ситуації [4];
- внутрішні засоби регуляції комунікативних дій [5];
- знання, вміння, і навички конструктивного спілкування [7];
- внутрішні ресурси, необхідні для побудови ефективної комунікативної дії у визначеному колі ситуацій міжособистісної взаємодії [8].

Таким чином, комунікативна компетенція постає як структурний феномен, що містить як складові цінності, мотиви, установки, соціально – психологічні стереотипи, знання, уміння, навички. Це складна система, широкий діапазон комунікативних каналів та змісту, який є у носія мови та його здатність на основі цього змісту та своїх намірів вибирати із мовних і соціальних навичок відповідні засоби передачі вербальної інформації. Також, комунікативна компетенція постає як інтегральна якість особистості, що виконує функцію адаптації й адекватного функціонування особистості в соціумі, містить у собі установки, стереотипи, позиції спілкування, ролі, цінності особистості, її творчий потенціал.

Питання про формування та розвиток комунікативної компетенції слухачів вищих навчальних закладів можна розглядати в двох аспектах: по – перше, в процесі соціалізації і виховання; по – друге, засобом спеціально організованого соціально – психологічного тренінгу.

Щодо першого аспекту: слухач черпає з культурного середовища засоби аналізу комунікативних ситуацій у вигляді словесних і зорових форм, як символічних, так і образних, що дає їй можливість синтезувати, класифікувати різноманітні епізоди соціальної взаємодії. Зрозуміло, що у ході стихійного оволодіння „мовою” соціально – перцептивної сфери можуть утворюватись неадекватні пізнавальні схеми, як причини неадекватних комунікативних дій, що, в свою чергу, призвести до неефективності в ситуації спілкування [5]. Другий аспект передбачає чітко організовану діяльність особистості, спрямовану на засвоєння певних знань, умінь, навичок та виключає момент стихійності, який зазначався у першому аспекті. На наш погляд, прерогативним у формуванні комунікативної компетенції слухачів вищих навчальних закладів залишається орієнтування передусім на міжособистісне, між групове вербальне спілкування – найефективніші види взаємодії людей.

Саме міжособистісне спілкування є однією з форм задоволення комунікативних потреб людини, воно сприяє самовираженню особистості, повному взаєморозумінню співрозмовників і, нарешті, швидкому отриманню необхідної інформації.

Під час формування комунікативної компетенції слухачів вищих навчальних закладів на заняттях з англійської мови, крім вище вказаних аспектів, необхідно враховувати і специфіку навчання студентів, їх вік, потреби, інтереси та специфіку вищого навчального закладу. Специфіка студентського віку полягає у тому, що він є етапом, коли відбувається якісний стрибок у володінні усним мовленням – переважають природно-вмотивовані форми мовленнєвої поведінки, розвиваються такі складні її форми як бесіда, диспут, дискусія. Усне мовлення у нових умовах його використання представляє великі труднощі для студентів. В природній ситуації спілкування, роль якої збільшується в цей період навчання, студент, що знаходиться в екстремальних умовах спілкування – дефіцит часу, спонтанність мовлення – не вміє спрямовано логічно і послідовно розподіляти свою увагу між змістом та мовними засобами його оформлення. Монологічні повідомлення студентів за таких умов характеризуються неадекватністю мовленнєвому завданню, недостатньою повнотою і зв'язністю, низькою оцінювальністю, невиправданою стилістичною нейтральністю. Студенти не вміють привертати увагу аудиторії, перебудовувати під час говоріння план та структуру висловлювання, переформулювати сказане, використовуючи інші, більш адекватні мовні засоби. Це пояснюється як складністю самого феномену, що розглядається – усне мовлення, так і механізмами мовлення. Студентський вік, який розглядається психологами та методистами як перехідний від молодшого до старшого ступеня, повинен підготувати плавний перехід від елементарних мовленнєвих дій початкового ступеня до мовленнєвих дій більш високого, продуктивного рівня, завдяки чому стає можливим здійснити удосконалення власно змістового боку усного монологічного мовлення, якість якого визначає якість спілкування взагалі.

Навчання усного мовлення у перехідний період повинно приділяти особливу увагу мотиваційно-змістовій стороні іншомовного мовленнєвого спілкування студентів. Це можна створити шляхом:

- 1) зміни спрямованості уваги студента з мовного оформлення його монологічного висловлювання на зміст мовлення;
- 2) поступового зняття регламентації у відношенні вибору змісту та форми його вираження;
- 3) стимулювання продуктивної мовленнєво-розумової діяльності студентів на основі певної ситуації спілкування, що вміщує проблему та дає лише вихідне спонукання для монологічного висловлювання, а не служать змістовою опорою для формального відтворення закладеної в них інформації.

Спостерігається також найбільш гостре протиріччя між мнемічним та логічним розвитком, коли можливості логічних перетворень засвоєного матеріалу зростають, а спроможність на довгий час запам'ятовувати та зберігати засвоєне тимчасово послаблюється. Виходячи з цього, очевидною є перевага логічно організованої активної мовленнєво-розумової діяльності [4].

Під час навчання усного мовлення необхідно враховувати індивідуальні особливості пам'яті (зорова та змішана пам'ять є дещо сильнішими, ніж слухова пам'ять), створюючи у деяких вправах комплексу вправ зорові опори як засоби часткової детермінації монологічних висловлювань студентів у процесі навчання. Студентів відрізняє зрілість думки та намагання дійти до аргументованого викладу, здатність давати адекватну оцінку явищам дійсності [10]. Ще не є характерними дискусивні види роботи, роздум та узагальнення. Проте вже на цьому ступені збільшується питома вага „міркування”, найбільш

складної в розумовому плані. Оскільки це завдання вирішується на старшому ступені, то на середньому ступені готується основа розвитку вмінь продукування цієї комунікативно-мовленнєвої функції (КМФ).

Студенти повинні, поряд з іншими вміннями, висловивши своє ставлення до предмета мовлення, викласти ту чи іншу подію з точки зору мовця, що є типовим для природного мовлення. Іншими словами „розповідь” ускладнюються висловлюваннями з особистісним ставленням мовця, оцінкою змісту, характеристикою дійових осіб. У таких висловлюваннях експліцитно сполучається інформація з усіх КМФ, що робить мовлення більш природним, переконливим. Але природне володіння усім мовленням різних КМФ являє собою значні труднощі для студентів, подолання яких і передбачає навчання вмінь сполучати КМФ у мовленні. Отже, враховуючи вікові та психологічні особливості студентів та вивчення ними іноземною мовою нових практичних та теоретичних навчальних дисциплін, що потребують критичного мислення, ми припустили, що КМФ "міркування", яка містить елементи раніше засвоєних КМФ (опису, повідомлення, розповіді), відповідатиме як рівню підготовки студентів, так і вимогам чинної програми [4]. Виходячи з характеру навчального матеріалу, важливе місце повинно відводитися саме міркуванню, через те, що оволодіння цією формою мовлення та відповідними їй мовними засобами допомагає студентам виконувати різні завдання, пов'язані з інтерпретацією побаченого або прочитаного, виступати з повідомленнями та доповідями за тематикою курсу в різних комунікативних сферах. Безперечним є той факт, що навчальне іншомовне спілкування, яке організується, повинно бути моделлю реального спілкування. Поза тим, розширення об'єкту навчання усного мовлення за рахунок різновидів монологу-міркування веде до переходу від створення на заняттях ситуацій повсякденного спілкування (так зване „спілкування першого рівня”) [3] до моделювання ситуацій другого рівня спілкування як комунікативно-пізнавальної діяльності, як обміну особистісними та соціальними цінностями [9]. У зв'язку з достатньо високою сформованістю у студентів мовних навичок та мовленнєвих вмінь, є можливим навчання власно змістової сторони усного мовлення.

Отже, створюються сприятливі об'єктивні передумови (найбільша швидкість переключення уваги у вирішенні вербально-логічних завдань, ефективність та переважання логічно організованої активної розумової діяльності над механічним запам'ятовуванням та відтворенням, здатність до цілісного сприйняття дійсності для приведення у відповідність характеру мовленнєвих вмінь володіння іншомовним говорінням з психічними можливостями більш високого рівня розвитку особистості студента.

Висновки... На основі аналізу сучасної вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури ми дійшли висновку, що проблемі розвитку комунікативних вмінь та формуванню комунікативної компетенції надавалась значна увага, вона розглядалася багатоаспектно й неоднозначно. Отже, формування комунікативної компетенції слухачів на заняттях англійської мови у вищих навчальних закладах є складним процесом і залежить від особливостей вищого навчального закладу та вікових особливостей, інтересів та потреб слухачів. Безперечним є той факт, що навчальне іншомовне спілкування має бути чітко організованим, являти собою модель реального спілкування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андреева Г.М. Социальная психология. – М.: Аспект прогресс, 2000. – С.145-146.
2. Бадалев А.А. Личность и общение. – М.: Книга, 1982. – С. 256.
3. Баев Б.Ф. Психология внутренней речи: Автореф. дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.02 /ЛГПИ. – Л., 1967. – 32 с.
4. Баташов Н.А. Совершенствование устной монологической речи студентов 3-го курса языкового факультета на основе системно-функциональной организации учебно-речевого материала/английский язык/: Дис... канд.пед.наук: 13.00.02. – Л., 1988. – 203 с.
5. Введение в практическую социальную психологию / Под ред. Ю.М. Жукова, Л.А. Петровской, О.В. Соловьёвой. – М.: Смысл, 2005. – С. 234.
6. Гез Н.И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований // Иностранные языки в школе. – 1985. – №2. – С.17-24.
7. Инханян Н.Б. Лингвистические основы формирования в языковом педагогическом вузе лингвосоциокультурной компетенции // Иноземні мови. –1995. – №3-4. – С.69-74.
8. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови: Ознайомлювальна брошура для українських вчителів англійської мови. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 48 с.
9. Лыгаева А.П. Обучение устным монологическим высказываниям на основе материалов средств массовой информации в техническом вузе: Дис. канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 1993. – 219с.
10. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник /Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
11. Топалова В.М. Формирование социокультурной компетенции студентов технического вуза (на материале английского языка): Дис... канд. пед. наук. – К., 1998. – 168 с.
12. Halliday M.A.K., McIntosh A., Strevens P. The users and use of language. Readings in the sociology of language / Edited by J.Fishman. – The Hague: Mouton, 1970. – P. 136-169.
13. Hymes D.H. On communicative competence. – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1971. – 213 p.

Анотація
Л.Н.Огородник

К проблеме формирования коммуникативной компетенции в процессе обучения английскому языку студентов высших учебных заведений

В статье автором рассматривается суть, структура та основы формирования коммуникативной компетенции у студентов высших учебных заведений. Раскрыто историю рассматриваемой проблемы и факторы, которые влияют на эффективность процесса формирования коммуникативной компетенции у студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, общение, студенты, высшее учебное заведение, занятие английского языка.

Summary
L.M.Ogorodnik

To the Problem of Formation of Communicative Competention in the Process of Student's Teaching English in Higher Educational Establishments

In the article the author analyses the sense, structure and bases of formation of communicative competention of students in higher educational establishments. The history of the problem which is analysed in the article and factors which influence the effectiveness of formation of communicative competention while teaching students English in high educational establishments.

Key words: communicative competention, socializing, students, higher educational establishment, lesson of English language.

Дата надходження статті

„26” березня 2008 р.

УДК 371.134:373.2 (045)

Л.О.ОНОФРІЙЧУК,
аспірант
(м.Хмельницький)

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті зроблено аналіз підготовки фахівців дошкільної освіти кінця XIX-початку XX століття. Показано шляхи здійснення цієї підготовки в ході історичного розвитку суспільства.

Ключові слова: підготовка фахівців дошкільного виховання, розвиток, суспільне дошкільне виховання, дошкільна освіта, дитячий садок.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Підготовка підростаючого покоління до життя і досягнення тих цілей і завдань, котрі висувуються суспільством в галузі освіти, немислимі без створення відповідної підготовки фахівців дошкільної освіти. В педагогічних учбових закладах кінця XIX - початку XX століття практично були відсутні викладачі-фахівці дошкільного виховання. До кінця XIX століття основною і найпоширенішою була початкова школа, тому готували більшість вчителів. У XIX столітті стала розвиватися мережа дошкільних виховних закладів – дитячих ясел і дитячих садків, що у XX столітті отримали дуже широке поширення, тому 20-ті роки в історії освіти України посідають особливе місце.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У наукових дослідженнях приділяється увага професійній підготовці, а саме: науковою основою теоретичних положень з проблем дошкільного виховання є праці А.Макаренка, М. Монтессорі, С.Русової, В.Сухомлинського, К.Ушинського; історико-педагогічні аспекти розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні, характеристика українського національного дошкільля минулого, сьогодення і майбутнього знайшли своє відображення в працях Н.Лисенко, З. Нагачевської, О. Пшеврацької, Г. Улюкаєвої, М. Ярмаченка; соціально-педагогічні основи управління освітою, в тому числі дошкільною, проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти розкриті в працях В.Бондаря, Л.Даниленко, М.Дарманського, Г.Сльнікової, О.Зайченко, М.Островерхової, Л.Пісоцької, Л.Покроєвої.

Формулювання цілей статті... Мета статті – розкрити історичний аналіз підготовки фахівців дошкільної освіти кінця XIX – початку XX століття. Показати шляхи здійснення цієї підготовки в ході історичного розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу... У березні 1920 року на Першій Всеукраїнській нараді з народної освіти була прийнята система освіти України. Це був пошук свого шляху. В основу української системи народної освіти лягло соціальне виховання дітей віком від 3 до 15 років, яке передбачало розширення впливу суспільства на життя дитини, її навчання та виховання, і витіснення „несуспільних” виховних